Փունջը ՇԱԲԱԹ օրերը կը հրատարակուի. — Տարեկան բաժանորդագինն է երկու եւ կէս ոսկի Մէճիտ կանխիկ վճարելի, թէ՛ մայրաքաղաքիս եւ թէ՛ գաւառաց համար: — Վեց եւ երեք ամսոց համար այ բաժանորդ կընդունուի: — Հատը 40 փարայ է, եւ կը գտնուի մասնաւորապէս Պաղչէ Գաբուսի հրապարակ եւ գրավաճառ Պօղոս եւ Ցակոբ աղայից խանութները: — Ծանուցման տողը 3 ղուրուշ է մէկ անգամի համար: Աւելի աժան կըլլայ աւելի անգամներու համար:

ՀԱՍՑԷ
Առ Տնօրէն-Տէր Հ. Ս. Ալաճաճեան
Կ. ՊՈԼԻՍ
Պալըգ-բազար Նաֆիյէ խան վերի յարկ Թիւ 16

ՓՈՒՆՋ

درعلیه‌ده بالق پازارنده نافعه خاننده اوست قاتده
١٦ نومرولی اوطه‌ده پونچ غزته‌سی صاحب امتیازی
حمپارسوم آلاجیان

ADRESSE
H. S. ALADJADJIAN
Directeur du journal Arménien
POUNTCH
16 Nafié-Han, Balouk-Pazar 16
CONSTANTINOPLE

Թիւ 2487 ՇԱԲԱԹ 1895 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 30

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՓՈՒՆՋԻ

1896

Երկու օր ետքը, երկուշաբթի, տարեկան նոր շրջան մը կը սկսի, եւ առաջիկայ շաբաթ օր Փրկչի Ծննդեան հրաշափառ տօնը կը կատարէ մեր ազգային եկեղեցին։

Շնորհաւորելով այժմէն ի խորոց սրտի ամենայն բարօրութիւն ու բարեբաստութիւն կը մաղթեմք մեր համայն սիրելի ազգայնոց համար, մերձաւորաց եւ հեռաւորաց։

Մեք ուրախ կը համարիմք մտնել անցեալ տարւոյ վիճակագրութեան մէջ, յուսալով որ ամէն դասակարգի ազգայինք ինքնին կը փութան ուշի ուշով ընել տարեկան պարտուպատշաճ ու պիտանեգոյն տեսութիւնն։

Մեր ամէն դասակարգի ազգայնոց օգտին համար՝ լրջութիւն, ողջմտութիւն, շրջահայեցութիւն եւ հեռատեսութիւն կը բաղձամք, եւ մեր եկեղեցական Հայրց համար յատկապէս՝ անկեղծ, անպատիր ու անբասիր անձնուիրութիւն, որպէս Խաչ եւ Աւետարան ի ձեռին հանդիսիւ ուխտած են առաջի սրբազան սեղանոյ, առաջի Աստուծոյ եւ առաջի ժողովրդեան։ Երանի՛ այն եկեղեցականին, որ խի՛ղճ ունի, եւ առանց խղճի խայթերու կը մտնէ նոր տարւոյ սեմերէն ներս։ Եկեղեցական Հայրերն կը հրաւիրեմք ընթեռնուլ Տեհն, որ քանի մը տող ետքը կերեւի առաջին թերթիս մէջ, եւ զոր չառագունելով հրատարակած եմք. եւ համանման հրատարակութիւնք դժբաղդաբար յաճախ կը գրուին հայ լրագրութեան էջերն, յորս իբրեւ ի ջինջ հայելւոյն բացարձակ կերեւին Հայ ժողովրդեան հոգեւորական, կրօնական ու կրթական վիճակներն՝ բազում ուրեք։

* * *

Երկու օր ետքը մեր լրագրական աշխատութիւնն ալ բոլորելով Երեսուն եւ Չորրորդ տարեկան շրջանն, կը մտնէ Երեսուն եւ Հինգերորդն։ Ապառնի պատմութեան անաչառութեան ու արդարութեան թողլով մեր այս բազմամեայ գործին պիտանութեան կամ անպիտանութեան դատաստանն, կանցնիմք երկայնմտութեամբ շարունակել, շնորհակալութիւն մատուցանելով մեր լրագրոյն ազնիւ Բաժանորդաց, եւ ո՛չ այլ ինչ փափաքելով, բայց այն միայն որ մեր բաժանորդաց մէկ մասն չհարկադրեն զմեզ՝ բաժանորդական չը վճարեալ հաշուոց անյապաղ վճարման համար հրապարակաւ ալ խնդիրներ մատուցանել։ Այդ խնդիրներն ալ չպիտի ընէինք, եթէ մեր լրագիրն, մեր անձն, մեր տունն ծախուց, կանխաւ վճարելի եւ բազում ծախուց պէտք չունենային....

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՓՈՒՆՋԻ

Տեհն. – Ալերգէ գրեթէ 9 ժամ հեռի կը գտնուի այս անուամբ աւան մը, բնակիչք իբր 2000, Տուներն՝ քարաշէն, օդն եւ ջուր՝ եղական են։ Այս աւանին շուրջը իբր պարիսպ լերանց շղթայ մը կայ, որոց գագաթը ձիւնը ծածկած է միշտ, եւ այս լեռները Պոլթանայ լեռներ կը կոչուին։ Պոլթանայ երկրին մէջ կը բնակին ամէն ազգեր. – Թուրք, քիւրտ, եղիտի, հայ, յոյն հռոմէական, քաղդէացի եւ հրեայ։ Նաեւ այս աւանին չորս կողմը կը գտնուին մեծամեծ գետեր, որ գրեթէ ամառ ժամանակ ալ ձիւնօրաց անանցանելի կըլլայ։ Ասոնց ամենէն մեծն է Պոլթանայ գետն, որոյ ջուրն Շատ իւլ Արաբի մէկ մասն է, եւ կը գտնուի Տեհի հիւսիսային կողմը։ Երկրորդն է Ալէզօրավան, որ բաւական զօրութիւն ունի, եւ մորայ լեզուով կոչուած է Զօրաւոր Ջուր. այսինքն՝ Ալէզօրավան։ Տեհեցիք կը զբաղին շալագործութեամբ, որ շատ յարգի է, եւ քրթից հագած տարազներն ալ այս շալերն են։ Այս գիւղաքաղաքը ունի երկու եկեղեցի. մէկը՝ յանուն Ս. Յովհաննու, իսկ միւսը՝ Ս. Աստուածածնայ։ Առաջինը աւանին հիւսիսային կողմն է. երկրորդը՝ հարաւային։ Ունին երկու քահանայ. աւագերէցն է Տ. Պետրոս. երկրորդ քահանայն է Տ. Կարապետ, որոց երկուքն ալ բնաւ հայերէն խօսիլ չգիտեն։ Ունին երկու եկեղեցպաններ, որոց ձեռքն են եկեղեցւոյ 250000 ղրշի մօտ հողային կալուածներն. իրենք կը սերմանեն եւ իրենք կը հնձեն. տարին կը բերէ 25000 ղրշի դրամ շահ մը, որուն ժողովուրդը բնաւ տեղեկութիւն չունի։ Եկեղեցպաններն՝ Մահտեսի Ափոյ եւ Մահտեսի Օհան՝ ըստ հաճոյից կը գործածեն այդ դրամներն, եւ եթէ պատահի որ թեմական առաջնորդը վիճակն այցելութեան երթէ, անոր ալ սիրտը սիրաշահելով, դիւրաւ կը յաջողին արգելուլ ընելիք կարգադրութիւններն, որպէս զի եկեղեցպանութիւնը իրենց ձեռքէն չելլէ։ Ս. Աստուածածնայ եկեղեցին՝ աւագ սեղան եւ նոյն իսկ օծեալ մի փոքրիկ պատկեր չունի. միայն օծեալ վէմ քարը կայ. քահանայն նորա վրայ սկիհն դնելով Ս. Պատարագ կը մատուցանէ։ Եկեղեցւոյ բովանդակ սպասներն են 6-7 պղնձեայ փոքրիկ աշտանակ, 2 խաչ, 1 արծաթեայ աւետարան, 1 շուրջառ, 1 բուրվառ պղնձեայ, 1 բշոց պղնձեայ եւ մի քանի կապերտներ, որ եկեղեցւոյն յատակը ձգուած են, եւ որոց վրայ կը նստի ժողովուրդը։ Սոյն աւանի բոլոր մշակելի հողերուն 3/4 մասն եկեղեցւոյ եկամուտն է. 1/4ն ալ ժողովրդեան կենաց պիտոյն. Ժողովուրդը կապրի իր եկամուտովն, իսկ եկեղեցին չկառավարուիր, եւ երկու եկեղեցւոյ տարեկան ծախքն է 600 ղրշ. այն ալ սեղական ժողովուրդը խղճին ընելով կը հոգայ։ Ի մի բան, տեղւոյն եկեղեցւոյ զուտ հասոյթը երկու քահանայք եւ երկու եկեղեցպանք կը վայելեն։ Դեռ շատ ու շատ զեղծումներ ունին. ուրիշ առթիւ պիտի խօսիմ։ Այս աւանին մէջ Միացեալ Ընկերութիւնը վարժարան մը բացած է, ուր կուսին 45-50 քրթախօս մանկունք իրենց մայրենի լեզուն. ուսումնարանը նորոգութեան կարօտ է, բայց գիւղաքաղաքացիք ուսման ճաշակ չունենալնուն համար կարեւորութիւն չեն ընծայեր սոյն մարզարանին յառաջադիմութեան, որոյ պատճառները իրենց տգիտութիւնը եւ անհոգիւ ըլլալն է։ Կրօնագիտութենէ բոլորովին զուրկ են։ Ահա փոքրիկ օրինակ մը, ուրկէ ընթերցողը կարող է մի գաղափար կազմել. «Նախանէ բուլթուկա ոէպէհնէա Քրիստոսէա.» ո՛վ Սուրբ Գէորգ, դու պահպանէ Քրիստոսը։ = Այս ժողովուրդը իրենց ազգութեան եւ կրօնի ինչ ըլլալը չգիտեն. եթէ հարցուի, այսպէս պիտի պատասխանեն. «Ըբբրժը խուտէ իմ փէյլահնըն, պասէմէ ուսա կոթիյէ». Թարգմանութիւն՝ փառք Աստուծոյ, ես հայ եմ, հայրս այնպէս ըսաւ։» Տարւոյն մի քանի տօնի օրերն կիւրակէ կը բըռնեն, եւ այս տօներու ամենէն մեծն է Վարդանանց տօնը։ Տեղացիք սոյն տօնը «Խամս Զաքարի» անունով ուսած են, այսինքն՝ Արբեցողաց Կիւրակի. եւ այս տօնը կը կատարեն հինգշաբթի առաւօտ եկեղեցւոյ աւարտմանէն անմիջապէս ետքը։ Քահանայք, իշխանք եւ ժողովուրդ՝ իրենց ձեռքն գինւոյ բարջեր առած՝ կը մտնեն եկեղեցին, եւ անդ երկու կարգի բաժնուելով՝ Ս. Սեղանէն մինչեւ եկեղեցւոյ արտաքին դուռն գետնի վրայ կարգաւ կը բազմին։ Քահանայք առաջին անգամ քրթերէն մաղթանք մ'ուղղելով՝ ժողովրդեան կենաց համար իրենց գինւոյ բաժակներն կը պարպեն, որոց կը մասնակցի ժողովուրդը. իրենց առջեւ ունեցած գինւոյ եւ օղիի բարջերէն լեցնելով կըսկսին բարձրաձայն գոչել, «Բէշէ պըշէյիլա, քէշէ պըշէյիլա.» Թարգմանութիւնն՝ «Տէ՛ր հայր, ձեր կենաց։» Ցաւ է ինձ, ըսել որ այս արբեցութեան հանդէսը կը տեւէ 5-6 ժամու չափ եկեղեցւոյ մէջ։ Ապա կերթան իրենց տուները եւ կը շարունակեն մինչեւ մեծ պահոց երեքշաբթի առաւօտ։ = Երկրորդ տօնն է Մելէտ կոչուածն, այսինքն՝ Տեառնընդառաջ։ Այս տօնին առաջին երեկոյին, կանայք եւ աղջկունք մէկ մէկ լապտեր ի ձեռին՝ կը մտնեն եկեղեցի, նոյնպէս արք եւ տղայք-երկուական կամ երեքական չոր ծեծուած փայտեր, որք արուեստական կերպով շինուած են. տեղացիք Խաթիրա կը կոչեն զայնս. շատ դիւրավառ է, – ձեռքերնին բռնելով եկեղեցի կը մտնեն։ Երբ քահանայն Քրիստոս Փառացի տաղերգութիւնը կըսկսի, յանկարծ ամենքն միահամուռ արք եւ կանայք կը յարձակին քահանային վրայ։ Նորա ձեռքի մոմէն կը վառեն իրենց փայտերն ու լապտերներն, եւ խուռն խառնիխուռն վազելով՝ ճրագներն եւ փայտերն առանց մարելու՝ կերթան իրենց այգիներուն եւ արտերուն մէջ հրավառութեան հանդէս կը կատարեն մինչ գիշերի ժամը 5, որպէս զի նոյն տարւոյն բերքը առատ լինի։ Սոյն ժողովրդեան բարքերն թէեւ խոտելի են, բայց ընդհակառակն շատ գովելի է տարապայման աշխատասիրութիւնն։

Սանատրուկ Յ. Գումբասեան

* * *

Իսկիսար. 30 Դեկտ. 1895.

Ահա տարի մ'ալ անցաւ։ Տարիներն հետզհետէ սահելով կանցնին։ Վաճառականն՝ Նոր տարւոյն սկիզբն իւր ամբողջ հաշիւներն քննելով զննելով՝ վնասն եւ կամ շահն կը հասկընայ։ Նոր տարւոյ առթիւ է որ ես միշտ անցեալ տարւոյն վրայ կը խորհիմ։ Բայց զարմանալի է մարդկութեան բնութիւնն ու կազմութիւնն. գրեթէ շատ շուտ կը մոռնամք անցեալն։ Փունջի պատուարժան ընթերցողաց համար բերկրալից Նոր Տարի կը մաղթեմ։

Իսկիսարի Սելամիյէի Ս. Խաչ եկեղեցւոյ մէջ կանանց առանց գլխարկի դառնալու խնդիրն բաւական յուզում կը պատճառէ։ Կըսուի թէ Իճատիյէ թաղի մէջ կանանց գլխու թիւլի եւ բանթէշայի վաճառատուն մը պիտի բացուի։ Կը հաւատամ թէ այս վաճառատունն բաւական կլորիկ շահ մը պիտի ընէ։ – Բայց կը կարծուի թէ վաճառատունն իւր շահուն դէմ դժուարութիւններ պիտի կրէ Ս. Խաչ եկեղեցւոյ Դեր. Քարոզչէն, որ պարզութիւն կը սիրէ եւ կը քարոզէ, թէեւ վաճառատունն բանալ ուզողն իւր ազգականներէն է եղեր։

Գանգատ կայ թէ Իճատիյէի վարժարանին հոգաբարձութիւնն ըստ արժանւոյն չվարեր իւր պաշտօնը, եւ տաւ ուսուցիչ պարտապատշաճ վարձքերն չունի։ Անկէ բաւական ժամանակ յառաջ քանիցս Մկրտիչ էֆէնտի Առնավուտեանի վրայ գրելով՝ պատմեցի թէ նոյն վարժարանի հոգաբարձութիւնն ինչպէս անվայել կերպիւ վարուած էր։ Ահա այս տօնական աւուրց մէջ Հոգաբարձութիւնն պաշտօնազուրկ ըրած է դարձեալ աշխատասէր ու ժրջաջան դաստատու մը, նորա տեղ հաստատելով հոգաբարձուաց միոյն ազգականը։ Ի՞նչ բանաւորագոյն պատճառ կայ այս արտաքոյ փութկոտութեան արդարացման համար։ Այսօր կիմանամ թէ Առնավուտեան էֆէնտի Եգիպտոսի մէջ բաւական մեծկակ ամսականով մը կը դասախօսէ եւ յոյժ անդորր եւ խաղաղ կեանք կանցունէ։ Այս լուրն յոյժ ուրախացոյց զիս, որովհետեւ աստանօր կը տեսնէի զնա անարգեալ ու թշուառ։

Իճատիյէի բարձանց վրայ գիշերն յոյժ խորհրդաւոր է։ Թանձր վարագոյրներու ետեւէն իֆի եւիզ անուանեալ խաղին ձայնը, վար, բէճ, եայլը, ձայներն կըմացուին. Իճատիյէի մէջ կարծես նորածինն իսկ այս խաղին հանդամանքներով ծնած է։ 12 տարեկան տղայ մը սքանչելի կերպիւ արդէն սկսած է խաղալ ամենայն ճարտարութեամբ։ Ահա՛ մոլութիւն մը, դժոխային եւ կործանարա՛ր. – Զգուշացունել պարտին Ս. Խաչ եկեղեցւոյ Դեր. Քարոզիչն եւ ամէն եկեղեցեաց քարոզիչք։

Ս. Գայըգճեան

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Շատ գոհ եւ ուրախ կըլլամք՝ իմանալով որ Բերայի մէջ եւ ուրիշ կողմերն մեծ հոգածութիւն կայ մանաւանդ իգական սեռի կողմէ՝ հանդերձ ու պարէն բաշխելու համար կարօտելոց, որոց վիճակն աւելի ծանրացուցած է ձմեռն, եւ ուրախ է ըսել թէ՝ աւելի եւ անյապաղ օգնութեան պէտք ունին։

— Պատրիարքական Դեր. Փոխանորդն, ըստ սովորութեան, քանի մը եկեղեցականաց ու աշխարհականաց հետ, երեքշաբթի յունաց Պատրիարքարանն ու պուլղարաց Էքզարքարանն գնաց ի շնորհաւորութիւն Ծննդեան տօնի։

— Արժ. Տ. Արիստակէս վարդապետ Վանքեան՝ վերահաստատեցաւ Եէնիգաբուի եկեղեցւոյ քարոզչութեան պաշտօնին մէջ։

— Եգիպտական ազգային երեւելիներէն ընիկ Արապկիրցի Պօդոս էֆէնտի Կարապետեան՝ 200 լիրա ղրկեր է Պատրիարքարան, Արապկիրի կարօտելոց ի նպաստ ։ Կը լսեմք թէ մայրաքաղաքս գտնըւող Արապկիրցի մ'ալ՝ 300, և ուրիշ մը՝ 100 լիրա նուիրած են յիշեալ նպատակաւ ։

— Անցեալ կիւրակէ Հիւանդանոցի մատրան մէջ յատկապէս պաշտօն ու պատարագ մատուցաւ՝ հանգուցեալ Նաշիտ էֆէնտի Ասատուրեանի հոգւոյն համար, որ՝ ինչպէս անցեալ շաբթու ծանուցինք, ի կենդանութեանն Հիւանդանոցի վերաշինութեան համար 1000 անգղիական ոսկի նուիրած էր ինքնաբերաբար ։ Վարնայէ նամակ մը՝ ցաւ յայտնելով Նաշիտ էֆէնտիի մահուան համար, ծանօթութիւն կուտայ թէ՝ օդափոխութեան և դարմանի համար Վարնայէ Կ. Պոլիս ուղևորելու ատենն ուխտեց ի վերադարձին առատաձեռնութեամբ նպաստել տեղւոյն վարժարանին, և թէ ի Վարնա միշտ կը բարերարէր սիրայօժար ։

— Կը լսեմք թէ՝ Պատրիարքարանի սնտուկին անձկութեան պատճառաւ պիտի վճռուի պաշտօնէից ամսաթոշակաց 100 ին 10 ը ։ Յունաց Պատրիարքարանի ժողովն արդէն անցեալ շաբաթ ատենին մէջ որոշեր է զեղչել 500 ղրշ և աւելի ամսաթոշակաց 100 ին 5 ը, 1000 ղրշ ամսաթոշակաց 100 ին 8 ը, և 2000 ղրշ ամսաթոշակաց 100 ին 12 ը, պայմանաւ որ այս որոշումն միայն մէկ տարի գործադրուի ։

— Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը անցեալ կիւրակէ շրջաբերականաւ եկեղեցեաց մէջ պատուիրեց ժողովրդեան՝ այս տարի ամանորի առթիւ աւելորդ ծախքեր չընել, և այդ ծախուց գումարն յատկացունել կարօտելոց ։

— Հիւանդանոցը երկու յիմարապահ կանանց պէտք ունի ։ Գոհացուցիչ ամսաթոշակ պիտի վճարուի այդ պաշտօնին յարմար եղող և ընդունողներուն ։

— Պատրիարքարանն՝ Վանայ պատրիարքական փոխանորդ Գեր. Տ. Սահակ վարդապետի Դեկտ. 22 թուով հեռագրէն իմանալով որ Աղթամարայ Կաթուղիկոս Տ. Խաչատուր Սրբազանն վախճաներ է նոյն օրը, - փութացաւ կաթողիկոսական առժամանակեայ տեղապահ կարգել Գեր. Տ. Արսէն վարդապետն, որ արդէն ի կենդանութեան՝ Կաթուղիկոսին կը վարէր սոյն պաշտօնը ։

— Հայրենիք լրագրին հինգշաբթի դադարեցաւ՝ լրագրական վերատեսչութեան պաշտօնագրով թէ կրկին կրկին պատուէրներու հակառակ, կանոնադրաց ընթացքի մէջ գտնուիլ յանդգնած է ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Թուրք լրագիրք երէկ ի պաշտօնէ հրատարակեցին թէ՝ վերջերս Անատօլուի քանի մը նահանգաց մէջ պատահած անկարգութեանց ժամանակ վնասեալ մահմետականաց ու քրիստոնէից կարօտութիւնը բառնալու համար, նպաստի յանձնաժողով մը կազմուած է՝ նախագահութեամբ Օգոստ. Սուլթանի, գերնախագահութեամբ զինուորական քննիչ յանձնաժողովոյ Երկրորդ նախագահ Իսմայիլ փաշայի, և անդամակցութեամբ քանի մը պաշտօնէից պաշտօնակալաց ։ Սոյն յանձնաժողովն նպաստի տոմսեր տպել պիտի տայ, և հաւաքուած դրամը՝ կուսակալութեանց հետ բանակցութեամբ՝ պիտի տրուի այն մահմետականաց ու քրիստոնէից, որոց չքաւորութիւնն հաստատուած է, և միանգամայն՝ նոցա բնակարանք ալ պիտի նորոգուին ու պիտի վերաշինուին ։

— Մեծ եպարքոսութեան թարգման կարգեցաւ օտար լրագրութեան դիւանի գլխաւոր քարտուղար Խայրէտտին պէյ, փոխանակ Վէքիլ էֆէնտիի, որոյ ի պաշտօնավարութենէ հանգիստ որոշուեցաւ ըստ իւր խնդրանաց ։

— Գերմանիոյ կայսրն՝ Գուրօն տը Բրիւս պատուանշանն (Շըվալիէի աստիճան) ընծայեց Պրուսայի նահանգի գլխաւոր երկրաչափ Ֆրենկեան էֆէնտիի ։

— Կառավարութիւնն նկատելով որ՝ անցագրի կանոնագրին մէջ ո՛ր և է տրամադրութիւն չըկայ առանց անցագրի ճանբորդ փոխադրող նաւուց հրամանատարաց համար, - յանձնարարեր է պետական խորհրդոյ, և պետական խորհուրդն որոշեր է՝ նոր յօդուած չյաւելուլ հրամանատարաց համար, այլ ըստ արժանւոյն հսկել ճանբորդաց վրայ ։

— Իգտամ Թուրք լրագիրն՝ եւրոպական դեսպանաց ոմանց ամանորական ճառախօսութեանց առթիւ, կը դիտէ թէ եւրոպայի դիւանագէտք եղան պատճառ Արեւելից խռովութեանց, ուզելով բանի մտնել կառավարութեան ու հպատակաց մէջ ; և թէ՝ արդարև մահմետական և ոչ-մահմետական բնակիչք այդ խռովութեանց պատճառաւ կենաց ու ընչից վընասներ կրեցին, բայց քիչ ժամանակի մէջ պիտի գոցուին այդ վընասներն, շնորհիւ միութեան ջանից ։ Սապահ լրագիրն ալ համանման տեսութիւն մը կընէ, և կը յաւելու թէ՝ ներքուստ և արտաքուստ խել մը առաջարկութիւնք ու միջոցք ներկայացան Օգոստ. Սուլթանին, սակայն նորին վեհափառութիւնն՝ մերժելով այդ անպատշաճ գաղափարներն, ինքն ընտրեց այդ կացութեան յարմար միակ միջոցն, և վերջացած են դժուարութիւնք՝ պետութեան փառքն ու արժանապատուութիւնը պահպանելով ։

— Պետական խորհուրդն՝ որուն յանձնուած էր Միւլքիյէ վարժարանի շրջանաւարտ չեղող բայց կարող անձանց փոխկառավարիչ (գայմագամ) ընտրուելու խնդիրն, - որոշեր է այդպիսի պաշտօն չտալ այդ կարգի անձանց, նկատելով որ յիշեալ վարժարանի կանոնագրին, և պաշտօնէից ընտրութեան յանձնաժողովոյ հրահանգաց մէջ բացարձակ գրուած է թէ փոխկառավարչութեան պաշտօնն յատկացեալ է Միւլքիյէ վարժարանի շրջանաւարտից, և նկատելով որ նոյն վարժարանի շրջանաւարտից թիւն հետզհետէ կաւելնայ և շատ իսկ է պաշտօնի համար, և թէ կայսերական հրաման եղած է որ այսուհետև պաշտօն չտրուի այդ շրջանաւարտներէն զատ անձանց ։

— Կառավարութիւնը լսելով որ Մալթայի վաճառատանց մին Սաքսոնիոյ Բէնհաճ քաղաքի մէջ Մէճիտիյէի երկու ղրուշնոց պատրաստել տալու ձեռնարկած է, - ի Թուրքիա չմտցունել պատուիրեց որոց անկ է ։ Հետևաբար հասարակութիւնը պարտի զգուշանալ ։

— Ինչպէս Թղթատարութեան ու Հեռագրութեան, նոյնպէս դատական պաշտօնէից ոմանց դրամական ինչ ինչ զեղծումներն յերևան ելած են՝ դատական նախարար Աւպիւրրահման փաշայի հոգածութեամբ, և հրահանգներ տրուած են, որպէս զի այսուհետև տեղի չունենան այդպիսի զեղծմունք ու անկարգութիւնք ։

— Լոնտոնի օսմանեան դեսպան Գօսթագի Անթօբուլօ փաշա՝ անցեալ հինգշաբթի առաջին տեսակցութիւնն ըրեր է Անգղիոյ նախարարապետ Լորտ Սալիզպըրիի հետ ։

— Սամոսի կուսակալ Ճորճի փաշա գրեր է յունաց Պատրիարքարանի թէ՝ կղզւոյն սնտուկէն այսուհետև ամէն տարի 5000 ղրշ պիտի ղրկէ Պատրիարքարանի սընտուկին ։

— Դահիրէի մէջ, Խալիլ Ապաս փաշայի պաշտօնակալութեան տարեդարձին, և Նիյմէթուլլահ քրօջն հետ Ճէմիլ Թօսուն փաշայի ամուսնութեան առթիւ հանդէսներ կատարուեր են ։ Ծանրագին գոհարեղէնք գնուեր են Լոնտոնէ ։

— Զորեքշաբթի երեկոյ պալատան մէջ կոչունք տրուեցաւ ի պատիւ պարսկական դեսպանին, ի ներկայութեան բարձրաստիճան նախարարաց և պալատականաց ։

— Երզնկայի բանակէն երկու վաշտ՝ որ ժամանակէ մը հետէ Մուսուլ կը գտնուէր, ի Սղերդ ուղևորեր է ։

— Դաղղիոյ կառավարութիւնն ի Փարիզ գետին մը նուիրեր է օսմանեան կառավարութեան՝ մըզկըթի շինութեան համար ։

— Անգղիոյ նախարարապետ Պ. Կլատսթօնի որդին Պ. Հէրպէրթ՝ երկուշաբթի Լորտ Դաւֆրինի հետ մայրաքաղաքս եկաւ Րօզնիֆ անուն զբօսանաւով ։

— Խարբերդի կուսակալին նախագահութեամբ յանձնաժողով մը կազմուեր է՝ չվճարեալ տրոց գանձման համար ։

— Կրետէի Հագիգաթ լրագիրն գրած է թէ՝ գումարտակ մը զօրք պիտի ղրկուի Բիասմօ գաւառակն՝ աստ անդ շրջող ապստամբաց ոմանց յարձակումներն արգիլելու համար ։

— Ըստ հրատարակութեան Թէրճէմանը Հագիգաթ լրագրի Կ. Պոլսոյ՝ Այտընի նահանգին մէջ Կրետէի համար ի զէն կոչուած զինուորք Կրետէ հասեր, և կըղզւոյն հարկաւոր կողմերն ղրկուեր են ։

— Բոլեյուսոյ Հրուանդանի մահմետական ժողովուրդն այնքան ցաւ զգացեր է Ճէվտէթ փաշայի մահուան վրայ, որ 7 գիշեր-շարունակ մզկիթին մէջ հաւաքուելով աղօթք ըրեր է, կը գրէ Սապահ լրագիրն ։

— Կրթական պաշտօնատունն որոշեց որ՝ Պուլղարաց ամէն աստիճանի վարժարանաց մէջ, արական և իգական, Թուրքերէն լեզուն ուսուցանեն, և Էքզարքարանի գրեց այս որոշումն ։

— Կրթական պաշտօնատունէն գրուեցաւ յունաց Պատրիարքարանի թէ՝ արական ու իգական վարժարանաց քննութեանց ու պարգևաբաշխութեանց համար կրթական նախարարութենէն հրաման առնուլ պէտք է ։

— Ըստ նոր կազմակերպութեան, 100 ի չափ գաւառական կեդրոնավայրաց մէջ հաստատելի հեռագրատանց ծախուց խնդիրն՝ պետական խորհրդոյ քննութեան յանձնուած է ։

— Սիվրիհիսարի քրիստոնեայք՝ որ մինչև ցարդ եկեղեցւոյ բակին մէջ կը թաղէին իրենց ննջեցեալներն, - այսուհետև գիւղաքաղաքէն մէկ քառորդ ժամու ճանապարհ հեռի տեղ մը իբրև գերեզմանատուն պիտի գործածեն կայսերական հրամանաւ, և այս կարգադրութիւնն եղած է առողջապահական տեսակէտով ։ Գերեզմանատան յատկացեալ տեղը երկու արտավար է, զոր յատկապէս գնած են ։

— Իտալական Պարչէնօ մարտանաւն՝ անցեալ շաբաթ օր ի Մասուա, և դաղղիական Հօշ մարտանաւն անցեալ երեքշաբթի մեկներ են Իզմիրէ ։

— Իզմիրի, Պուրնապաթի, Մէնէմէնի և Մաղնիսայի զօրաց վաշտերն՝ Մարաշ հասեր են ։

— Իզմիրի պարսկական հիւպատոսարանի գլխաւոր թարգման ընտրուեր է՝ տեղւոյն փաստաբաններէն Վահան էֆէնտի ։

— Եանեայի նահանգի Բակուլա գիւղախմբի Զիրվարի գիւղի բնիկներէն երկու հոգի՝ երկար ժամանակեայ պանդխտութեամբ շահուած դրամն առած՝ հայրենիք վերադառնալու համար, չգիտնալով Բրէվէզա կերթան, և անտի Եանեայի ճանապարհաւ կառքով կուղևորին իրենց գիւղը ։ Գիշերի ժամ 3ին կը հասնին Եանեա. այն ատեն գոց կը գտնուին պանդոկները. կառապանն՝ որ ճանբան գիտեր է անոնց բաւական դրամ ունենալն, - ամենայն փափկութեամբ իւր տունը կը հրաւիրէ զանոնք, մեծ պատուով կը հիւրընկալէ ։ Սակայն, երբ նոքա յոգնած, ի խոր քուն կը մտնեն, ինքն կառապանն՝ երկու ընկերքն և տան կանայք, դանակով՝ կացնով ու բահերով զինեալ՝ խեղճերուն վրայ կը յարձակին կը յօշոտեն, և նոցա գլուխները՝ հոր, իսկ մարմինները քաղաքէն դուրս ձոր մը կը նետեն ։ Կառապանին դրացի տան մահմետական սպասուհին՝ այդ տունէն երեք մարդոց դուրս ելնել խորհրդաւոր տեսած, և տան մէջ տեղի ունեցած աղմուկն լսած լինելով՝ տիրոջը կը պատմէ, և հետևաբար ոստիկանութեան ծանուցանելով՝ ոճրագործք կը բռնուին ։

* * *

Պատուանշան, Աստիճան, Պաշտօն

Մամուրէթ իւլ Ազիզի (Խարբերդ) նահանգի կուսակալի օգնական (մուավին) կարգեցաւ՝ Իպրայիլի նախորդ հիւպատոս Ստէֆան էֆէնտի Տօղրամաճեան ։ - Տիարպէքիրի նահանգի կուսակալի օգնական անուանեցաւ՝ Միւլքիյէ վարժարանի շրջանաւարտներէն և պետական խորհրդոյ օգնական անդամներէն Վակըֆի էֆէնտի ։ - Վանայ նահանգի կուսակալի օգնական կարգեցաւ՝ Աթէնքի օսմանեան դեսպանատան նախկին գլխաւոր քարտուղար ըՍտեփան Մելիք էֆէնտի ։ - Սանիյէի երկրորդ աստիճան՝ Այտընի նահանգի Սէօքէ գաւառակի գայմագամ Դալիպ պէյի ։ - Երրորդ աստիճանի Մէճիտիյէ պատուանշան՝ Տրապիզոնի զինուորական հրամանատար Ահմէտ փաշայի ։ - Երկրորդ աստիճանի Օսմանիյէ՝ Աղեքսանդրիոյ Հայ Հռոմէական երևելիներէն Խալիլ Խայաթ փաշայի, և երրորդ աստիճանի՝ նորա եղբօր Նասրուլլահ Խայաթ պէյի ։ - Չորրորդ աստիճանի Օսմանիյէ՝ Նազլլիի գայմագամ Խամփիլ Հատգը պէյի ։ - Լոնտոնի օսմ. դեսպանատան առաջին քարտուղար կարգեցաւ Ֆէտօն պէյ, որ սոյն պաշտօնով Չէթինէ կը գտնուէր, և Իպրայիլի հիւպատոս Ֆէթին պէյ՝ Չէթինէի դեսպանատան առաջին քարտուղար եղաւ ։ - Հալէպի նահանգի կուսակալի օգնական կարգեցաւ պետական խորհրդոյ անդամներէն Հաճի Րէշիտ պէյ, Րումէլի պէյլէրպէյլիի (փաշայութիւն) աստիճանաւ ։ - Սըվասի նահանգի Հաֆիզ գաւառակի գայմագամութիւնն՝ Րաշիտ էֆէնտիի ։ - Առաջին աստիճանի Մէճիտիյէ պատուանշան՝ Վիէննայի պապական պատուիրակ Մ. Ակլիյարտիի ։ - Հինգերորդ աստիճանի Մէճիտիյէ՝ Գօռէսբօնտանս տը Լ'Էսթ լրագրի աշխատակիցներէն Ճօրճ Գլայնի ։ - Օսմանիյէ ականակուռ պատուանշան՝ մայրաքաղաքիս պարսկական դեսպան Միրզա Մահմուտ Խանի և պալատան պաշտօնեաններէն Իզզէթ պէյի ։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ

Երզրումի հայոց փոխառաջնորդէն, կրօնականներէն ու երևելիներէն՝ 28 ստորագրութեամբ, Դեկտ. 20 թուով ։

«600 տարիէ ի վեր Օգոստ. Սուլթանին բարձր հովանւոյն տակ գտնուելու պատիւն ունենալով՝ օսմանեան մշտատև կառավարութեան շնորհիւ ազգովին այնչափ շնորհքներ տեսած, և մեր ազգը, կրօնքն ու լեզուն պահպանած եմք ։ Վերջին դէպքերու ատեն, կայսերական կառավարութեան կողմէ խաղաղութիւնը վերահաստատելու, և Օգոստ. Սուլթանին ծառաներն եղող կայսերական հաւատարիմ հպատակաց կեանքը, ինչքն ու պատիւը պահպանելու նպատակաւ ձեռք առնուած ազդու միջոցներուն համար երախտապարտ եմք, և պաշտօնին շարունակութիւնը թէ՝ ներկային և թէ՝ ապագային համար կառավարութեան ու ազգին շահուց հակառակ ըլլալը հաստատուած ըլլալով Երզրումէն հեռանալը հեռագրով ու տեղեկագրով քանիցըս Պատրիարքարանի ծանուցուած, և վերջին դէպքերէն յետոյ ալ իւր կրօնական հիմնական պարտականութեանց հակառակ ընթացքի մէջ գտնուող Նախորդ Առաջնորդ Գ. Եւսնտ. եպիսկոպոսն Երզրումէն հանելու համար կառավարութեան կողմէ եղած արտօնութիւնը՝ Օգոստ. Սուլթանի բարձր շնորհներէն ըլլալով, շընորհակալութիւն յայտնելու անկարող եմք ։ Օգոստ․ Սուլթանի կենաց ու բարօրութեան համար բարեմաղթութիւններն՝ զորս ամէն ժամանակ ընել մեր նուիրական պարտաւորութիւնն է, այս առթիւ ալ կը կրկնեմք, և յայտարարելով թէ՝ մեր ազգին բարեկեցութիւնն ու երջանկութիւնն և բոլոր հաւատարիմ հպատակաց փրկութիւնը՝ հպատակութեան ու հաւատարմութեան մէջ է, կապաստանիմք Օգոստ․ Սուլթանին գթութեան ու արդարութեան ։ »

Պոյաղիտ գաւառի Ագքիլիսէի հայոց փոխառաջնորդէն, կրօնականներէն ու երեւելիներէն՝ 10 ստորագրութեամբ, Դեկտ․ 20 թուով ։

« Նուաստքս՝ օսմանեան տէրութեան հպատակ հայոց ազգէն, երեք մեծ տէրութեանց սահմանագլխոյն վրայ և Աշիրէթներու մէջտեղ գտնուելով հանդերձ՝ մեր նախնիքներէն ի վեր երբէք պէս կապրիմք ։ Մեր ազգէն մէկ քանի կարճամիտք խռովարարութիւն ընելնուն համար թէև պատժոյ արժանի էին, սակայն կայս․ կառավարութեան ձեռք առած միջոցներով և իր գթութեամբն ու արդարութեամբ բնաւ չվնասուեցանք և ըստ առաջնոյն պահպանուեցանք ։ Հետևաբար մեր վայելած այսչափ շնորհաց դէմ մէկ քանի խռովարարաց շահադիտական թելադրութեանց խաբուող հայ անձնուէրներու անէծք կարդալով, և անոնց հրապարակական ընթացքէն անծանօթ ըլլալով, Օգոստ․ Սուլթանին ծանօթ գթութենէն ակնածանօք ներումն խնդրել կը համարձակիմք ։ »

Տէրսիմի Խօզաթ գաւառակի հայոց 40 երեւելեաց ստորագրութեամբ, Դեկտ․ 21 թուով ։

« Մինչև հիմա մեր վայելած կայսերական շնորհաց արժէքը գնահատելու անկարող հայոց ոմանց խռովարարութեան ու պատրանաց արդիւնքն ըլլալով ի գործ դրուած անկարգութեանց սկիզբէն մինչև ցարդ՝ մեր կեանքն, ինչքն ու պատիւը պահպանելու համար կառավարութեան ըրած շնորհօք ու գթութեամբ և շնորհիւ Վեհ․ Սուլթանին, ամենայն անդորրութեամբ ընտանեօք ապրելնուս համար, Օգոստ․ Սուլթանին կենաց ու բարօրութեան համար բարեմաղթութիւններ կընեմք դարձեալ, որպէս պարտիմք ընել միշտ ։ »

Զմշկածագի հայոց 11 երեւելեաց ստորագրութեամբ, Դեկտ․ 23 թուով ։

«Օսմանեան կառավարութեան, որուն հպատակն եմք, արդարասէր հովանւոյն տակ մեր խաղաղ հայրենակցաց հետ մինչև հիմա համերաշխութեամբ վայելած կայսերական անթիւ շնորհաց համար շնորհակալ ըլլալու մինչդեռ անկարող եմք, ո և է կերպով մեր կրօնակցաց ոմանց այլ և այլ խռովարարական պատրանաց խաբուելով՝ պատահած անկարգութիւնք և գէշութիւնք զմեզ շատ ամօթահար ըրին ։ Ասոր արդիւնքն ըլլալով պատահած չփոթութեանց սկիզբէն մինչև հիմա, շնորհիւ Օգոստ․ Սուլթանին, կայսերական կառավարութեան ձեռք առած իմաստուն միջոցներուն շնորհիւ, մեր գաւառակին մէջ մեր կեանքը, ինչքն ու պատիւը պահպանուեցան ; որոյ վասն՝ Օգոստ․ Սուլթանին կենաց ու բարօրութեան համար բարեմաղթու եմք երախտապարտութեամբ, և կը համարձակիմք մեր այս աղերսագիրը մատուցանել ։ »

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

Կ․ Պոլիս 30 Դեկտեմբեր 1895

Օսմանեան Քօնսոլիտէ	21- 4
Ռումէլիի Երկաթուղի՝ Ֆրանք	98-25
Թրամուէյ Լ․ Օ․	480

Օսմանեան լիրան 100 ղրուշէն

Մէճիտիյէ	108-26
Մէթալիք	98-
Հինդնոց	102-20
Վեցնոց	103-
Ռուպլի թղթադրամ	8-53
Թամփլէ	18-
Ռուսիոյ Բոլ	90-50
Գաղղիական լիրա	87-15
Անգղիական »	109-38
Դրիմից	51- 6

Փունջի հետ բաժանորդութենէ հաշիւ ունեցողները կը խնդրուի վճարել անյապաղ, և հրապարակաւ ազդարարութեանց հարկ չթողուլ։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

= Հաբեշստանի Մենելիք թագաւորին զօրքն տակաւին կը շարունակէ իր յաղթական ընթացքն ընդդէմ իտալական զօրաց ։ Իտալիոյ հետ հաշտութիւն ընելու զրոյցք չհաստատուեցան, կամ՝ ըստ ոմանց, Մենելիք թագաւորն՝ իր յաջողութիւնէն քաջալերեալ՝ չուզեր ի հաշտութիւն խոնարհիլ ․ բայց տարակոյս չկայ թէ՝ հուսկ ուրեմն պիտի խոնարհի հաշտութիւն խնդրել, չկրնալով մինչև վերջը դիմադրել իտալական զօրաց, որ՝ ծանօթ պարտութենէն ետքը՝ ստուարացած զօրացած է, և բովանդակ Իտալիոյ համար արժանապատուութեան խնդիր եղած է՝ յաղթահարել ընկճել զՄենելիք ։ Ուրիշ բան է, եթէ՝ որպէս կասկած կայ, Ռուսիա ի ծածուկ կօգնէ Հաբեշաց, և եթէ՝ որպէս Հռոմէ Լոնտոնի Թայմզ լրագրին հեռագրեալ է, Ռուսիոյ ու Գաղղիոյ կառավարութիւնք ի Հաբեշստան 40000 Պէրտան հրացան ղրկել որոշած են ։

= Վենեզուելայի ծանօթ խնդիրն թէև տակաւին բոլորովին վերջացած չէ, բայց արդ չգտնուիր սկզբնական ծանրակշիռ վիճակին մէջ ։ Միացեալ նահանգաց հանրապետութեան նախագահ Պ. Քլիվլէնտի բարեկամք և մերձաւորք ամէն առթիւ կը շարունակեն զանազան բացատրութեամբք մեղմացունել Պ․ Քլիվլէնտի պաշտօնագրին հրաշունչ ոգին ։ Կազմուեցաւ Պ. Քլիվլէնտի առաջարկած յանձնաժողովն, Վենեզուելայի սահմանաց քննութեան ու տեղեկագրութեան համար, և կը հաւատուի թէ յանձնաժողովոյն անդամք անաչառ ու արդարասէր անձինք են ։ Արդ ուրիշ խնդիր մը յերեւան եկած է, ո՛չ սակաւ հրատապ ; Հարաւային Ափրիկէի մէջ Թրանսվալի փոքրիկ բայց ամրակուռ հանրապետութեան դիրքը կը յաջողի շարաշար յաղթահարել՝ Անգղիոյ հովանաւորութեան ներքեւ գտնուող անգղիական ընկերութեան կողմանէ արձակեալ գնդից արշաւանքն ; Գերմանիոյ կայսրն՝ խորհրդակցութեամբ պետական աւագանւոյն՝ շնորհաւորական հեռագիր կուղղէ առ Նախագահն Քրիւկեր հանրապետութեան՝ ծանուցեալ յաջողութեանն համար ; Անգղիոյ մէջ զայրոյթ ու զայրացումն կը պատճառէ այս հեռագրութիւնն ; Թրանսվալի մէջ որ համբաւաւոր է մանաւանդ ոսկի հանքերովը, ո՛չ նուազ շահեր ունի Անգլիա, Գաղղիա և Գերմանիա ; Հետևաբար Գաղղիա ալ չկրնար անտարբեր գտնուիլ, մինչդեռ Անգղիոյ մէջ կըսեն թէ միայն Անգլիա իրաւունք ունի այդ երկրին գործոց մէջ խառնուելու ;

= Թրանսվալի հանրապետութիւնն՝ 500 հազար լիրա իբրեւ պատերազմական ծախուց փոխարինութիւն կը պահանջէ իր վրայ յարձակող անգղիական ընկերութենէն ;

= Կըսուի թէ՝ Իտալիոյ կառավարութիւնը ներքին փոխարինութեան ծրագիր մը կը պատրաստէ ;

= Պետրսպուրկի գերմանական դեսպան Ռատօլին իշխանն՝ որ բացակայ էր, վերադարձեր և Գիյոմ կայսեր մէկ ինքնագիր նամակը մատուցեր է Ցարին ;

= Իրլանտացի հռչակաւոր կուսակցապետ Բարնէլի մայրն ի Նիւ Եօրք խելագարեր և հիւանդանոց դրուեր է ; Խեղճ կինն այս վիճակն ունեցեր է որդւոյն Բարնէլի մահուան և նիւթական թշուառութեանց պատճառաւ ;

= Ռուսիոյ Վօրօնէժ նահանգի մէջ օտարական մը բռնուեր է՝ 3 րուպլինոց կեղծ թղթադրամներ ցրուելու ատեն ;

= Պուլղարիոյ ամէն կողմերն սաստիկ ձմեռն տիրած է ; Անօթի գայլեր գիւղերն ու գիւղաքաղաքներն կիջնեն, և երկու գայլ մինչև Սօֆիա իջեր են ;

= Օտեսայի մէջ ցուրտն շատ սաստիկ է ; Նաւահանգիստն տեղ տեղ սառիլ սկսեր է, և վաճառականական նաւք բեռ առնուլ տալու համար դժուարութիւն կը կրեն ;

= Ի Պետրսպուրկ քօլէրայէ 50 հոգի մեռեր են՝ Դեկտ․ 8 էն մինչև 15 ;

= Գաղղիոյ Ծերակուտի և Ակադեմիոյ անդամներէն բազմածանօթ Պ. Ժիւլ Սիմօն՝ իր ծննդեան 82րդ տարեդարձն տօնեց ընտանեկան հանդիսիւ ; Այն պատկառելի ծերունին թէև այժմ կը նեղուի աչաց հիւանդութենէ, սակայն կաշխատի ․ անդամակցական պաշտօնները կատարելէ զատ, բազմաթիւ բարեգործական ընկերութեանց կը նախագահէ, յօդուածներ կը գրէ լրագրաց ու հանդէսից, և լսարանները կընդունի կը տեսակցի ;

= Անգղիոյ երեսփոխանական ժողովոյ նախագահն Գանէ Լոնտոն վերադարձած ըլլալով՝ կը կարծուի թէ ժողովը պիտի բացուի ի մօտոյ ;

= Լուր կայ թէ՝ Գերմանիոյ նախարարապետ Հօհէնլօհէ իշխանն հրաժարած է ;

= Իտալական Ցօկալի դրահաւորն գրաւեր է հելլեն նաւ մը՝ որ Հաբեշստանու զէնք ու ռազմանիւթ կը փոխադրէ եղեր ;

= Անցեալները գրուած էր թէ՝ Պուլղարիոյ մայրաքաղաք Սօֆիայի սերպիական հիւպատոսարանէն թուղթեր գողցուած են ; Արդ լուր կայ թէ՝ Սերպիոյ կառավարութիւնն այս գողութեան համար փոխարինութիւն պահանջած է Պուլղարիոյ իշխանութենէն, և իշխանութիւնը մերժելուն պատճառաւ՝ երկու կողմերն գրգռուած են իրարմէ, և մինչև իսկ կասկած կայ թէ յարաբերութիւնք պիտի ընդհատին ;

= Լոնտոնի մէջ այրի կին մը դատ բացեր է լուսանկարչի մը դէմ՝ որոշեալ ժամանակ գերեզմանատունը ներկայ չգտնուելուն, և ամուսնոյն գերեզմանին վրայ իր լալագին կերպարանքն չնկարելուն համար ; Դատարանն տուգանքի դատապարտեր է լուսանկարիչն, առարկելով թէ այդ զանցառութիւնն կրնայ վնասակար ըլլալ կնոջն, որ թերեւս իր այն հաւատարմական վարմանց շնորհիւ դիւրութիւն պիտի ունենար երկրորդ ամուսին մը հայթայթելու համար ;

ՏԱՐՒՈՅՆ ՎԵՐՋԻՆ ԵՐԵԿՈՅՆ

Դեկտեմբերի 31 ին իրիկունը, երբ ամէն կողմ ուրախ զուարթ տարւոյն լրանալը տօնելու վրայ էին, միջակ վիճակի տէր քաղաքացւոյ մը տան մէջ միայն մեծ հանդարտութիւն ու խոր լռութիւն կը տիրէր ; Տան բնակչաց ժողովուած սենեկին մէջտեղը գտնուած սեղանին վերայի կանթեղը պայծառ լոյսով կը վառէր, բայց լոյսը՝ պահպանակի մը միջոցաւ, նոյն սեղանին վերայ ամփոփուելով՝ սենեկին միւս մասերը կէս մթութեան մէջ կը ձգէր ; Ընտանեաց պետը՝ բազկաթոռը սեղանին մէկ ծայրը յեցուցած՝ խոր մտածմանց մէջ ընկղմած էր ․ իսկ կինը՝ միւս ծայրը նստած՝ կարելու զբաղած էր կամ կերեւէր ․ սակայն մտադիր աչք մը եթէ դիտէր, շուտ կիմանար թէ գործը գրեթէ ամենեւին յառաջ չէր երթար, որովհետև ամէն վայրկեան, աչքերը՝ կարէն վերցնելով, անհանգստութեամբ մը ամուսնոյն կը նայէր, և նորա անսովոր կերպարանքին վերայ անհանգիստ կը լինէր, կարծելով թէ դժբաղդութեան մը հանդիպեր է, կամ անձկութիւն պատճառող ուրիշ մտածում մը զինքն կը նեղէ ; Սորա մօտը քով քովի նստած էին իրենց Յովհաննէս ու Մարիամ զաւակները ․ առաջինը՝ բարձրաձայն գիրք կը կարդար, իսկ երկրորդը ընթերցուածին միտ կը դնէր ; Երկուքն ժամանակ՝ այս հանդարտութեան մէջ անցընելէ զինի, վերջապէս տղայոց մայրը՝ ա՛լ չկրնալով համբերել, ամուսնոյն հարցուց թէ ի՞նչ բանի վերայ կը մտածէ ;

— Հօրս քով անցուցած տարւոյն վերջին գիշերի վերայ կը խորհէի, պատասխանեց նա ;

Այս խօսքին վերայ, երկու տղայք՝ անմիջապէս գլուխնին վեր առնելով, զուարթ ու սիրուն երեսնին դէպ ի իրենց հայրը դարձուցին ․ վասն զի, նա՝ իր մանկութեան կամ երիտասարդութեան վերայ խօսելուն պէս, միշտ իրենց սրտին մէջ բուռն հետաքրքրութիւն կը զգային ;

— Ամէն տարի, Դեկտեմբերի 31ին իրիկունը, շարունակեց նա, երբ հայրս կրակարանին քով նստած, մեք ալ, չորս կողմն շարուած կը լինէինք, մեզ հետևեալ կերպիւ կը խօսէր ; Ահա՛ սիրելի տղա՛յքս, տարին՝ իր ընթացքը աւարտելու մօտ է ; Խեղճ ծերունին՝ յոգնութենէն սպառեալ է ․ բայց զինքը ճամբուն ծայրը թող տալէ, եւ ասկէ ետքը, առանց իրեն՝ մեր ճամբան շարունակել սկսելէ յառաջ, իրեն ըսելու խօսք մը չունի՞մք ; Ինծ կերեւի թէ չեմք կրնար զինքն անծանօթի մը պէս թողուլ, որովհետև նորա հետ 365 անգամ 24 ժամ, կամ՝ գրեթէ 32 միլիոն երկվայրկեան (որ աշխարհի կարճատեւ կենաց մէջ բաւական բան է) միասին քալած եմք գիշեր ու ցերեկ, տաքին ու պաղին, անձրեւի, հովի եւ արեւու ժամանակ ; երջանկութեան եւ դժբաղդութեան ատեն, իրարու հետ այնպէս անձկութեամբ կապուած, ինչպէս զգեստը՝ մարմնոյն, ձիաւորն՝ իր ձիուն, բոցը՝ կրակին, մայրը՝ զինքն ունեցած որդեկին հետ կապուած է ; Բայց ի՞նչ կերպով պարտիմք հետը խօսիլ ․ — զուարթ դիմքով, թէ՝ տխրած երեսով, մեզ՝ գորովալից հօրաղասս մայր մը, թէ՝ խորթ մայր մը եղաւ ․ ի՞նչ բերաւ մեզ եւ ի՞նչ կը տանի մենէ ; Իրեն շնորհակա՞լ լինելու եմք, թէ՝ գանգատելու ; Պարտի՞մք զինքը գովել, թէ՝ պարսաւել ․ օրհնե՞լ թէ անիծանել ; Կարծեմ այժմ ամենայարմար ժամանակն է խմանալու համար՝ թէ ի՞նչ դատաստան պարտիմք ընել, եւ մեր մտաց մէջ իր վերայ ի՞նչ վճռական պահելու եմք ; Դուք ասոր ի՞նչ կըսէք ; Թո՛ղ ամէն ոք անկեղծութեամբ սրտին մէջ եղածը ըսէ, առանց ակնածութեան, առանց ուրիշին ըսածին միտ դնելու ; Եւ աւելի ապահով ըլլալու համար, ամենէն փոքրերը՝ ամենէն յառաջ խօսին ; Ըսէ՛ ուրեմն, Աննի՛կ, սա՛ տարւոյն սկիզբէն մինչեւ ցարդ քեզ ուրախութիւն կամ տրտմութիւն պատճառող բաները ; Ի՞նչպէս անցաւ ձմեռը, գարունն, ամառն եւ աշունը ; Պատմէ՛ համարձակ, մեք մտիկ կընեմք ․ ․ ․ ;

Բնիկամինէ մինչեւ երիցագոյնը (որ ես էի) ամէնն ալ խօսելէն ետեւ, հայրս մօրս դատաստանն ալ կը հարցնէր, եւ ինքն ալ իր կարծիքն կը յայտնէր ; Անկէ ետքը, գաղտնական ձայնի մը ձեւ տալով բոլոր բռնածներուն, որք՝ ինչպէս յայտնի է՝ ըստ մասին ուրախալի եւ ըստ մասին տրտմալի կը լինէին, լրանալու մօտ եղող տարւոյն վերայ համառօտիւ կը խօսէր ; Վերջը, ոտք ելնելով կաւելցնէր ․ — « Որդեա՛կք, աղէկ ա՛յն է որ բարիքը՝ չարէն միշտ գերազանց գտնուեր է, որոյ համար պարտիմք ի սրտէ Աստուծոյ շնորհակալ ըլլալ ; Գիշեր բարի մաղթեմք եւ երթաս բարեաւ ըսեմք ծերոյն, եւ պատրաստուիմք քիչ մը ետքն ալ բարով եկար ըսելու իր երիտասարդ յաջորդին ; Բայց կէս գիշեր չզարկած՝ խօսք գրկեմք եւ հանգչիլ երթամք ; » — Այսպէս կը խօսէր հայրս ամէն տարւոյն վերջը, եւ ասոր յիշատակն էր որ զիս կըզբաղեցնէր ;

— Գեղեցի՜կ սովորութիւն, գոչեց Յովհաննէս, որ խորին ուշադրութեամբ մտիկ ըրած էր, ձեռքը՝ առջեւը բացուած պատմութեան գրքին վերայ դնելով, « Այսպէս կը դատէին, ըսաւ Եգիպտացիք ալ իրենց ննջեցեալներն, նոցա մահուան օրն ; Տարին ալ, իր շրջանին լրման ատեն, պէտք է քննել որ ի՞նչպէս անցած է ;»

— Պարո՛ն գիտուն, ըսաւ անդին Մարիամ, ինծ կերեւի թէ հօրս ըրածը քու ըսածիդ հետ նոյն չէ, եւ Եգիպտացւոց ըրածը ասոր հետ ամենեւին կապակցութիւն չունի ; Ըստ իմ կարծեաց, նորա դիտաւորութիւնն էր՝ զմեզ յորդորել որ տարւոյն վերջը մտածենք անոր ընթացքին մէջ իրենց անցուցած կենաց վերայ, խմանալու համար որ տարւոյն մէջ աւելի աղէկցե՞ր են թէ գէշցեր ;

— Այսինքն, խղճի մտաց ընդհանուր քննութիւն մը կուզես ըսել, սիրելի՛ քոյր, այնպէս չէ՞, հարցուց Յովհաննէս, զարմանալի՛ խորհուրդ ․ քանի՞ հոգի, կարծես որ՝ ասոր վերայ մտածէ ;

— Շատութիւնը կամ քչութիւնը մեզ չըներ, պատասխանեց Մարիամ, որ մօրը տուած հաւանութեան նշանէն աւելի համարձակութիւն առաւ ․ ինծ կը թուի թէ՝ յարմար, նոյն իսկ անկրօն անձանց ալ օգտակար է գէթ տարին անգամ մը իրենց անցեալ կենաց վերայ քննութիւն ընել, որպէս զի իւրաքանչիւր ոք իր սեփհական խոզութիւնները կարգի դնէ ։ Եւ Դեկտեմբերի 31 ին՝ իրիկունը՝ ամենէն յարմար ժամանակն է ։

— Այն կերպով, ըսաւ Եղբայրը, ինչպէս վաճառական մը տարւոյն վերջին օրը իր հաշուեգիրները մէկ մը կը քննէ, եւ բոլոր հաշիւներուն բովանդակութիւնն աչաց առջեւ ունենալէ ետեւ կըսէ. ահա՛ շահս, ահա՛ կորուստս. այս տարին ինծ համար աղէկ կամ գէշ անցեր է ։

— Շա՜տ աղէկ ըսիր. ուրեմն ի՞նչ ծիծաղելու բան կայ ըսածիս մէջ, հարցուց Մարիամ ։ Մի՞թէ մարդս, իր երկրաւոր գանձը կարգի դնելու աւելի՞ հոգ պիտի տանի, քան թէ իր հոգւոյն գանձը կարգաւորելու ։ Նոյն իսկ դու, քանի մ'օր յառաջ, հին ժամանակներէ մնացած խօսք մը յիշեցիր, զոր յիշատակարիդ մէջ ալ նշանակեցիր, եւ գրեթէ սոյն նման բան մը կըսէր ։

— Կը յիշեմ, գոչեց Յովհաննէս, ըսածս Դելփեայ տաճարին ծանիր զքեզ գեղեցիկ վերնագիրն էր ։

— Արդ, ի՞նչպէս կրնայ մարդ առանց քննելու՝ ինքզինքն ճանաչել, գոչեց Մարիամ ։

Յետ այս վիճաբանութեան, ըսկըսան կարդալ ամենքն ալ նոյն տարին իրենց գլխէն անցած ուրախալի կամ տրտմալի դէպքերը պատմել ։ Վերջապէս երբ կարգն հօրն եկաւ, ոտք ելնելով, սրտաշարժ ձայնիւ մ'ըսաւ .

— Այսչափը այս օրուան համար բաւական է. բարեմաղթութիւններն վաղուան պահենք ։ Այս ամէն ըսուածներէն տեսանք որ աշխարհիս մէջ նեղութիւնն՝ ուրախութեան հետ այնպէս կապուած է, ինչպէս ծուխը բոցին, եւ փուշը վարդին հետ ։ Աստուած տա՜յ որ այս տարի ալ մեր մէջ խաղաղութիւնը տիրէ, (զոր դժբաղդաբար ամէն մարդիկ չունին) եւ մեր առօրեայ գործերն ու ձեռնարկութիւնք յաջողութիւն գտնեն ։ Վերջապէս՝ վերջին բարեւը տանք հին տարւոյն, ինչպէս հայրս կըսէր, զմեզ Աստուծոյ ձեռքն յանձնենք եւ զիրար գրկենք ։ Քանի մը ժամէն մեր նոր ընթացքը պիտի սկսինք ։ Տ. Գ. Փ.

ՎՇՏԱԼԻՑ ԾՆՆԴԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Բէնի եղերքն՝ դէտին մի ամայի կողմն ատ անդ փոքրիկ խրճիթներ կը նշմարուէին ։ Եղանակն ձմեռ էր ։ Ամբողջ խրճիթներն ձեան տակ մարդկային տեսութենէն անյայտացած էին, եւ ձիւնն տակաւին հեղիկ հեղիկ կու գար ։ Կամաց կամաց վերէն վար տեղացող այն թեթեւամարմին ջուրերն՝ ամբողջ դաշտերն ու լեռներն սպիտակցընելով կը լեցունէին ։ Բէնի եղերքէն անցնող չորեկառաց կառավանն՝ անկարող մէկդի վանելու այն հեղիկ բայց հաւաքուելով զօրացեալ ձիւնն՝ կասեցուցած էր ընթացքն ։ Այդ հեղիկ եւ անզօր ձիւնն երկաթեայ գծերէն ի բաց վարելու համար՝ հարիւրաւոր գործաւորներ կաշխատէին ու կաշխատէին, բայց ձիւնն անընդհատ կը տեղար, եւ մաքրուած տեղերն մի քանի ժամէն դարձեալ կը լնուր ։

Ձիւնն՝ կարծես՝ իր հետ կը բերէ թշուառութիւն ու չքաւորութիւն ։ Փոքրիկ տղայք կը դողան ձեան հանդէպ ։ Առանց հագուստի ու անպատսպար, քանի՜ դժուար է ողբալահիկ պարէնն հայթայթելու համար դուրսը բաց օդին մէջ աշխատելու դատապարտեալ ըլլալն ։

Սխալ է՝ ձիւնն իր հետ թշուառութիւնն ու չքաւորութիւն կը բերէ, ըսելն . ընդհակառակն՝ ձիւնն երկրագործին համար երկնային շնորհք մ'է ։ Ո՞հ, այն ճերմակ ձիւնն է որ երկրագործին ցանածներն կանանչի կը ներկէ ։ Կը զարմանաք ասոր վրայ, այնպէս չէ՞ ։ Այո՛, բայց այսպէս է ։

Եթէ արդէն ընտանիք մը չքաւոր է եւ աղքատ, մինչ ձիւնը կրնա՞ք դատապարտել իր ցուրտ հանգամանացն համար ։

Բէնի եղերքն գտնուող այս ամայի վայրն մի քանի բնակիչք խրճիթներ շինելով՝ ամենքն ալ խեղճ եւ աղքատ ընտանիքներ էին, երկրագործութեամբ կը զբաղէին եւ ամէնքն ալ մէկմէկու օգնելու յօժար ու պատրաստ ։

Մանաւանդ ձմեռ եղանակին մէջ քանի՜ քաղցր է աղքատ ու ցուրտէն սառող ջերոցանկէն, վայր բնակութեան տալ անպատսպարին, հագուստ մերկին, հաց՝ նօթիին ։ Ահա ասոնք են մարդկային ազգին ամենաքաղցր պարտականութիւնքն, եւ այսպէս օգնութեան ձեռք կարկառողք սրտի եւ հոգւոյ դոդալ մեծ անդորրութիւն մը, մեծ հաճոյք ու հրճուանք կըզգան ; եւ այս հոգեկան զգացմունքն քաղաքակիրթ ժողովուրդք կրնան ունենալ, զի աղքատութիւնն մարդս կը զրկէ ամէն տեսակ լաւ զգացումներէ ։

Այս խրճիթներէն միոյն մէջ այր ու կին իրենց սիրասուն զաւակներովն անդորր կեանք կը վայելէին ։ Քաղաքներու մեծ եւ յաղիչ ամբոխէն հեռի՝ այս Բէնի արագասահ ջուրց եղերքն խաղաղիկ էին ։ Արծաթափայլ ու քաղցրահամ ձուկեր տան այրն իր աշխատութեամբն որսալով լաւ եւ պատուական ճաշ մը կը պատրաստէր ։ Հացն՝ կարագն՝ պանիրն՝ տան տիկինն մեծաւ խընամօք կը պատրաստէր ։ Այս տան մէջ ձմերային ամէն պիտոյք լաւ պատրաստուած էր, եւ ասոնք միշտ իրենց աղքատ եւ չքաւոր դըրացիներուն իրենց պարէնէն մասն ու բաժին հանելով օգնութեան ձեռք կը կարկառէին ։ Հայրն Աստուածաշունչն բանալով կը կարդար իր զաւակացն օգտակար մասեր, եւ կը բացատրէր՝ գողտրիկ օրինակներ պատմելով ։

Քանի՛ ցաւալի ճշմարտութիւն մ'է տեսնել շատ մը ընտանեաց մէջ, որ փոխան այսպիսի բարոյական դասերու, մինչեւ իսկ փոքրիկ տղայք ի ձեռին ունենալով խաղին թուղթն՝ խաղալու համար հոգի կուտան ։ Հայրեր եւ մայրեր իրենց զաւակաց այս տխուր վիճակին միակ պատասխանատուներն են ։ Իրենց կը ցուցնեմ Բէնի ամայի եղերքն գտնուող տան վիճակն ։

Ո՜հ, պիտի ըլլա՞յ օր մը որ համայն աշխարհ ուրախութեամբ եւ բերկրութեամբ շըշափէ բարոյական կենցաղն ։ Ձեան տակ ծածկուած այս մի քանի խրճիթներուն մանաւանդ մէկուն վրայէն սեւ մուխ մը դէպ ի վեր ելլելով կը խառնուէր ձեան հատիկներուն, եւ անոր հորիզոնին անհունութեան մէջ կը կորսուէր ։ Ո՜հ, կարծես՝ մերթ թշուառ ու անպատսպար մարդոց աղօթքներըն են՝ այսպէս դէպ ի վեր բարձրացած մուխին պէս մինչ Բարձրեալն չհասած՝ կորսուելով անլսելի կը լինին ։

Ահա այս նկարագրեալ խըրճըթին մէկ փոքրիկ սենեակին մէջ գտնուող ճոխ կրակարանին մուխըն էր ։ Փոքրիկներն վառարանին շուրջն բոլորած՝ դուրսն գտնըւող թշուառ նօթիներուն համար կաղօթէին ։ յանկարծ փողոցին դրան ետին տխուր ձայներ կը լսուին ։ Փոքրիկներն իսկոյն կը վազեն, եւ դրան ետին ցուրտէն դողացող խեղճ արարածն ներս կը հրաւիրեն ։ Այր ու կինն շուտով այս հիւրընկալելոյն յղի լինելն կը հասկնան ։ Վազվազակի պէտք եղածներն ի գործ կը դնեն . լաւ եւ բաւական մեծկակ անկողին մը բերելով՝ չքաւոր յղին մեծաւ փափկութեամբ կը զետեղեն ։ Խեղճն անդ կը գտնէ բաւական ժամանակէ ի վեր ցըրտին մէջ կորուսած հանգիստն, եւ երախտագիտական աչօք կը նայի իր բարերարներուն ։

Ո՜հ, բնութիւնն գէթ ընչաւէտին եւ մեծատունին ծննդաբերութեան ցաւերն ու վիշտերն չէ՛ զանց ըրած ։ Այո՛, բնութեան բարիքն, ինչպէս եւ ցաւերն ու վիշտերն, հարուստին եւ աղքատին համար հաւասար կերպիւ տրուած են ։ Հիւրընկալեալ յղին իր ցաւոց մէջ խորասուզուած՝ սենեակին մէջ քովն գտնըւող միակ տան տիկնոջ կը հայէր ։ Երախտագիտութեան հայեացք մը հարուստ գանձերէ աւելի հոգեկան եւ ճշմարիտ է ։ Քաղցր հայուածքը՝ ճոխ սրտի մը պատկերն է ։

Ծննդաբերութիւնն դիւրութեամբ տեղի կունենայ ։ Մեծ քաղաքաց տիկնանց ծննդաբերութիւնն եւ գիւղերու մէջ տեղի ունեցած ծննդաբերութիւնն յայտ զարմանալի տարբեր կերպիւ տեղի կունենան ։ Ասոր միակ պատճառն՝ քաղաքացի տիկնանց արդուզարդի համար իրենց մարմնոյն ազգի ազգի նեղութիւններ տալէն յառաջ կու գայ ։ Մեր խեղճ յղին ընդունուելէն ժամ մը վերջը երկու փոքրիկներ կունենայ ։ Տան մէջ ուրախութիւնն մեծ է ։ Տան զաւակներն բերկրանօք մէկմէկու կաւետեն փոքրիկներուն ծնունդն ։ Փոքրիկներն միշտ ուրախ են ։ Երանի՛ թէ մարդ ուրախ լինելու համար միշտ փոքրիկ մնայ ։ Տան տիկինն կը խնամէ զհիւանդ մայրն եւ կը քաշուի իր սենեակն, որպէս զի անդորր կենայ խեղճ մայրն իր երկու փոքրիկներով ։

Հազիւ հորիզոնին վրայ գիշերային մթութիւնն կը պատէր, ահա դուրսն այն խեղճին սենեակէն մեծ կրաղանջումն մը լսելի կը լինի ։ Ամենքն ալ հոն կը վազեն ։ Տեսարանն սոսկալի էր ։ Պատուհանէն մտնելով սոսկալի ոճրագործ մը՝ երկու փոքրիկներն խեղդամահ ընելէ վերջն երբ ի փախուստ կաճապարէր, մայրն անդուլ ոճրագործին վրայ խոյանալով՝ իր զաւակացն վրէժն լուծել կուզէր ։ Բայց իրմէ աւելի զօրաւոր ոճրագործն մէկդի հրելով զմայրն, եւ գլխուն ես հարուած մը տալով կը փախչէր ։ Խեղճ մայրն մեռած զաւակներուն քով չտապելով՝ աղիողորմ եւ սրտաճմլիկ ձայներ կը հանէր ։ Տան տղոց լալու եւ պոռալու ձայներն անբացատրելի էին ։

⁂

Չմոռնամ ըսել որ այս տան փոքրիկներն կատու մը հիւրընկալած էին, եւ նա էր որ երկու ձագեր ծնած էր, եւ օտար էգ մը մտնելով խեղդած էր զայնս ։

Կը ներեն ընթերցողք որ այս հէք յղին կատու ըլլալն ուշ իմաց տալու անգթութիւնն ըրի ։

Ս. Դայլըզճեան

ԱՂՕԹԱԳԻՐՔ
ԸՍՏ ԺԱՄԱՆԱՐԳՈՒԹԵԱՆ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ Ս. ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ
Դասաւորեալ եւ բացատրեալ
ի Տէր Յովհաննէս Աւագ Քահանայէ Մկրեան
Երրորդ Տպագրութիւն, սրբագրեալ եւ յաւելեալ
Կ. Պոլիս, Տպգր. Գ. Պաղտատլեան
1895

Այս պատուական Աղօթագիրքը կը պարունակէ մեր Ս. Եկեղեցւոյ բովանդակ ժամերգութիւններն .

Նախ՝ ԿԻՐԱԿԻ օրերու կարգը մինչեւ Ս. ՊԱՏԱՐԱԳԻ խորհուրդը . եւ ապա ԼՈՒՐ օրերու, ԱՐԵՒԱԳԱԼԻ, ՃԱՇՈՒ, ԽԱՂԱՂԱԿԱՆԻ եւ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ (Ննջեցելոց) ժամերգութիւններն ամբողջ, իւրաքանչիւրոյ մէջ գտնուած Քարոզներուն եւ Աղօթքներուն Աշխարհաբառ Թարգմանութիւններովն, եւ Ս. Պատարագի Խորհրդոյն բացատրութիւններովն, եւ այլ եւ այլ ճոխ ծանօթութիւններով .

Գրքին սկիզբը, առ ժողովուրդն ուղղեալ յորդորական գրութիւններէ զատ, կայ նաեւ Աշխատասիրող Քահանային խիստ կարեւոր յառաջաբանն՝ յորում Հրապարակական եւ Առանձնական Աղօթից վրայ պիտանի տեղեկութիւններ տալով, մեր երանելի Նախահարց պատրաստած սքանչելի աղօթքներէն դուրս, օտար Աղօթագրքեր գործածելու անպատշաճութիւնն կը ցուցնէ, եւ կը յորդորէ վարժուիլ, ընտելանալ մեր ազգային Եկեղեցւոյ Կարգադրութեանց եւ Աւանդութեանց, որպէս նաեւ ազգային գրական լեզուին, եւ սիրել զանոնք իբրեւ անգին յիշատակներ մեր անմոռանալի Նախնեաց, որ քրիստոնէական կրօնքն ա՛յնքան սրբութեամբ մեզ աւանդեցին .

Սոյն ԱՂՕԹԱԳԻՐՔՆ ահա՛ այսչափ ճոխութեամբ պատրաստուած, մեր Հայաստանեայց Առաքելական Ս. Եկեղեցւոյ որդիք պիտի կարենան գործածել, թէ՛ Եկեղեցւոյ մէջ իբրեւ ԺԱՄԱԳԻՐՔ, եւ թէ՛ տուներու եւ ճանբորդութեանց մէջ իբրեւ ԱՂՕԹԱԳԻՐՔ, ուստի ամենուն քով գտնուելու արժանի .

Այս Երրորդ Տպագրութիւնն եւս յատուկ խնամով եղած է՝ ընտիր թղթի վրայ՝ Նրբաքանդակ պատկերներով զարդարեալ, եւ կը բաղկանայ 860 երեսներէ գեղեցիկ եւ վայելուչ կազմով, առանց գնոյ յաւելման .

Պարզ Լաթակազմ . . .	15 ղրշ.
Ոսկեզօծ » . . .	22 »
Ոսկեզօծ Կաշեկազմ . . .	30 »

Կը գտնուի ամեն Հայ Գրավաճառաց քով. իսկ կեդրոնատեղին է Գ. ՊԱԼԵՆՑ Գրատունն Կ. Պոլիս, Զաղմաճըլար թիւ 20, եւ Բերա Ս. Երրորդութիւն Եկեղեցւոյ Բանկալը .

Մանկավարժական Ճեռակերտութիւն պատկերազարդ . Մասն Ա. իր տեսակին մէջ անհման, Գին՝ 50 փարայ ։

Ս. Մ. Դաւաճեան . – ՏՈՂԱՉԱՓՈՒԹԻՒՆ ազգի հայերէն լեզուի, հանդերձ ծանօթութեամբ չափական եւ շեշտական ոտանաւորներու վրայ ։ Գինն է 1 1/2 ղրշ. Վաճառման կեդրոնատեղին է Պալենց գրատուն ։

ՆԻՒԼ ՎԷ ՄԱՀՍՈՒԼԱԹԸ . – Ադըրնէի նահանգի երկրագործական ընկեր Զաքարեան Մեծ. Յակոբ Էֆէնտիի, օգտակարագոյն երկասիրութեանց մէկ գործն է, որ՝ վարդի վրայ՝ հնախօսական եւ . . ը, պիտանի ծանօթութիւններ կուտայ վարդի տեսակներուն, մշակութեան ու գործածութեան եւ ... հայերեններուն վրայ ։ Գինն է 6 ղրշ ։ – Զաքարեան Էֆէնտի ուրիշ կարեւորագոյն գործ մ'ալ հրատարակած է արդէն . – ՉիՖԹլիք Իտարէսի անուամբ, որ երկրագործութեան բոլոր ճիւղերուն վրայ կը խօսի, եւ բոլոր երկրագործաց համար պէտք ու օգտակար է ։ Գինը 17 ղրշ է ։

PILULES HOLLOWAY
ԴԵՂԱՀԱՏԻՔ ՀՈՒԼԼՕՈՒԷԻ

Լեարդի, ստամոքսի եւ աղիքներու ամէն տեսակ անկարգութեանց համար խիստ ընտիր է սոյն դեղահատը, եւ ամէն ջղային տկարութեան, ուժաթափութեան եւ տխրութեան համար . կը ջնջէ եւ անհետ կընէ ամէն տեսակ անչափաւորութեանց հետքերը ։ Սրտի եւ երիկամանց վրայ օգտակար ազդեցութիւն մը ունի . արիւնը մաքրելով՝ նորա խանգարեալ վիճակը կը կանոնաւորէ եւ զգրգռելով կենսական գործարանները կը զօրացնէ ։ Իր դիւական մեծ ազդեցութեամբ սրտախառնութիւն, կծուութիւն, մաղձային հիւանդութիւններ, որոնցմէ մէջ ցուած կաղեր, գլխի ցաւեր կմնէ, մարսողութիւնը կչափաւորէ, եւ մարմինը մաքրելով բոլոր այն ապականութիւններէ որ շատ անգամ զանազան հիւանդութեանց սկզբնապատճառ կըլլան, առողջ՝ ուժեղ եւ բնական դիրքը կըզգենու ։

ONCUENT HOLLOWAY
ՍՊԵՂԱՆԻ ՀՈՒԼԼՕՈՒԷԻ

Մորթային հիւանդութիւն եւ վէրք բուժելու մասին ունեցած պալսամական յատկութեանց չհաւասարիր ընդհանուր ուրիշ դեղ մը . հին կամ նոր թունաւոր վէրքեր, ուռեցք, քաղցկեղ (շիրփենջէ), որոնցից եւ սառանց վէրքեր կամ բոլորովին կանցնին եւ կամ կլլանան . օգտակար է նաեւ հարբուխի, հազի, սրտի բաբախման, մանաւանդ յօդացաւ (նիկ) ըսուած հիւանդութեան ։ Իր կազդուրիչ եւ զօրաւոր ազդեցութեամբը խուլ (սըրաճա) հիւանդութեան ապականիչ զօրութիւնը ի՛նչ աստիճան որ ըլլայ՝ կը դիմագրաւէ ։

Այս դեղերուն գործածութեան եղանակը նշանակուած է իւրաքանչիւր տփի վրայ, որ կը գտնուի ամէն դեղավաճառներու քով, եւ մասնաւորապէս Պաղչէ-գաբու Թաշ-խանի կողմերը Պ. Գասպարեանի դեղարանը, թիւ 7, կը ծախուի ։

Աւելի առնել ուզողը կը հրաւիրուի առ հեղինակն տօքթօր Հոլլօու, ի Լոնտոն Օքսֆորտ փողոց թիւ 533 ։

ՏՆՕՐԷՆ ԵՒ ՏԷՐ
Հ. Մ. ԱԼԱՃԱՃԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱՐԱՊԵՏ ՊԻՊԵՐԵԱՆ
Կ. Պոլիս Ջիւմպիւլլիւ-խան Թ. 18-19